

INFORME DE LA VISITA AL BARRI DE VERDUN DE LA SÍNDICA DE GREUGES EMMARCADA EN EL PROGRAMA DE VISITES ALS BARRIS

Justificació de l'actuació

La síndica de greuges de Barcelona desenvolupa el Programa de visites als barris de la ciutat de Barcelona des de l'any 2013, amb la finalitat de conèixer de primera mà la realitat dels barris per tal de contextualitzar les queixes que afecten directament la qualitat de vida del veïnat.

La missió encomanada pel Consell Municipal a la síndica de greuges de Barcelona és la defensa dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels veïns i veïnes de la ciutat i, per extensió, que l'actuació municipal s'ajusti a les normes de bon govern comunament acceptades. Amb aquesta finalitat, la síndica de greuges pot supervisar l'activitat de l'Administració municipal, especialment pel que fa als continguts de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat.

El conjunt de la ciutat i els diferents barris que la formen són l'espai col·lectiu que pertany a tota la ciutadania, on transcorre la vida quotidiana i on en gran mesura es desenvolupen les relacions socials, comercials i de lleure. Les autoritats municipals, com a responsables del disseny, gestió i l'organització de la ciutat, han de poder garantir l'equilibri, l'harmonia i la cohesió del conjunt social.

Per dur a terme aquestes visites l'oficina de la síndica de greuges es posa en contacte amb entitats dels barris, col·lectius implicats i les associacions de veïns i veïnes.

En aquesta ocasió s'ha visitat el barri de Verdun, que pertany al Districte de Nou Barris. Amb aquesta visita seran 6 els barris del Districte visitats fins ara: Porta, Torre Baró, Trinitat Nova, Turó de la Peira, Prosperitat i Verdun.

La història del barri està molt ben descrita per l'Arxiu Històric de Roquetes - Nou Barris, la qual es pot consultar en el seu web. Aquesta és una institució creada l'any 1983 a iniciativa del veïnat al voltant de l'escola d'adults Freire i que gaudeix d'un reconegut prestigi, com s'ha pogut comprovar durant la visita al barri pels comentaris dels nostres amfitrions. En definitiva la història recent dels barris del Districte, i en particular de la de Verdun, és la història dels assentaments de l'emigració de la resta d'Espanya a la perifèria no construïda de la ciutat i la seva lluita per aconseguir condicions de vida dignes.

Una prèvia, la denominació del barri

Com a qüestió preliminar i que té a veure amb la construcció de la identitat del barri, volem fer un comentari sobre el que, per nosaltres sembla, una certa confusió en la denominació del barri que oscil·la entre Verdun i Verdum.

La denominació utilitzada pel web municipal per designar el barri és la de Verdun. En un plànol dels barris de la ciutat editat per l'Ajuntament hi consta Verdum.

Consultat el nomenclàtor de la ciutat hi figura el passeig de Verdun i la plaça Verdum.

Verdun fa referència a la batalla que va tenir lloc durant la Primera Guerra Mundial a la població francesa de Verdun. Segons el nomenclàtor, la data d'aprovació per part de

l'Ajuntament és el 18 de juny de 1919 i "il·lustra al tendència francòfila de l'Ajuntament de l'època". Aquesta referència a la batalla de Verdun també apareix en la nota sobre la història del barri que figura en el web municipal, en què es vincula el nom del barri a aquest esdeveniment bèl·lic.

La plaça del Verdum, tal com figura en el nomenclàtor, està dedicada a l'ocell del mateix nom, també conegut com a *verderol comú*, en recordatori de la *societat ornitològica dels anys trenta que va existir a la barriada, anomenada de Verdú i d'unes vinyes que prengueren el de Verdum*. Així figura en el nomenclàtor que introdueix una tercera variant en la denominació del barri, Verdú. A la placa que identifica la plaça es llegeix: "Plaça del Verdum Societat Ornitològica (1930)". Per tant la denominació d'aquesta plaça no té cap vinculació amb el significat assignat a l'apel·latiu Verdun.

L'entitat amfitriona, l'Associació de Veïns i Veïnes es denomina Verdum i l'Arxiu Històric de Roquetes - Nou Barris també utilitza la denominació Verdum, menys quan en el relat de la història del barri es fa referència a la denominació en època preconstitucional, i llavors es respecta la denominació Verdun.

Feta la consulta a l'Oficina d'Onomàstica i Toponímia de l'Institut d'Estudis Catalans sobre la denominació en llengua catalana del patronímic francès Verdun, la resposta és que és la mateixa que en francès, Verdun i no Verdum. Per tant, sembla que, si la denominació del barri recorda la batalla de la Primera Guerra Mundial, l'apel·latiu del barri en llengua catalana és Verdun.

No obstant això, feta la consulta a la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya la resposta és contradictòria. "En català, el barri barceloní del Verdum s'escriu amb *ema final*". Coincident amb l'ocell i no amb el patronímic d'origen francès tal va decidir l'Ajuntament l'any 1919.

A manca d'una altra explicació més informada i competent, semblaria que en una zona de la ciutat han concorregut dues denominacions similars per referir-se a fets diferents, cosa que ha produït la confusió entre les dues i s'han utilitzar indistintament per denominar el barri.

Sembla aquesta una qüestió menor però entenem que no estaria de més que des de l'Ajuntament es contribuís a normalitzar una denominació o un altra, començant per la pròpia documentació i informació municipal.

Relat de la visita

La visita de la síndica de greuges al barri de Verdun es realitza el dia 6 de juny de 2019, a partir de les 17.30 hores de la tarda.

El punt de trobada és la seu de l'Associació de Veïns i Veïnes de Verdum, al carrer Robert Robert, 2.

La trobada comença amb una visita al local. El local és ampli, amb aspecte de nou, ben conservat i lluminós quer mostren amb satisfacció els membres de l'Associació. Va ser comprat per l'Ajuntament a Adigsa i cedit a l'Associació de Veïns i Veïnes.

Els representants veïnals informen que confrontant amb el local que ocupa l'Associació n'hi ha un altre també públic però sense ús, prou ampli per ser dedicat a usos en favor del veïnat. En concret demanen que sigui destinat a un centre de salut

comunitària i per als joves del barri. El casal de joves més proper està situat al barri de les Roquetes.

1. Habitatge i dinàmiques de població del barri

Constaten una cada cop més gran utilització dels baixos comercials com a habitatges. La necessitat d'habitatges a preus accessibles és manifesta, i el barri també comença a patir els efectes de l'increment en el preu del lloguer i en la compra d'habitatges. El barri de Verdun sempre ha estat, i continua sent-ho, receptor de nous veïns i veïnes.

2. Urbanisme i espai públic del barri

Els veïns i veïnes donen compte d'una antiga demanda que és convertir en **eix de vianants** la connexió entre la via Favència i la plaça de Francesc Layret. Aquest eix està format pel carrer Andròmeda, l'espai que forma la plaça del Verdum i el perllongament fins a via Favència, ara formada per un pendent enjardinat en ziga-zaga que dificulta el trànsit dels vianants i no resulta pràctic.

Igualment demanen la **remodelació** de l'esmentada **plaça del Verdum**. El seu disseny actual, amb espais formats per esgraons massa alts, dificulta el seu ús com a espai públic de trobada.

Manifesten que, en general, el manteniment de l'espai públic és correcte. si bé demanen que les actuacions que s'acorden al si de la comissió de seguiment, en la qual també hi són els tècnics municipals, siguin d'execució més ràpida. En aquest sentit, manifesten que la bona actitud d'escolta i de proximitat que tenen amb els responsables municipals o el bon funcionament del recurs "l'Ajuntament escolta" resulta contradictòria amb la **lentitud de les actuacions municipals**.

Demanen una **revisió de la intensitat de l'enllumenat públic**. Consideren que les zones del carrer Artesania, carrer Almansa, carrer Viladrosa, plaça de Joan Riera i carrer Joaquim Valls estan ben il·luminades. No així la resta del barri i especialment la via Júlia i les sortides de les estacions del metro.

Consideren que és necessària una **reforma integral de la via Júlia** que inclogui l'eliminació de barreres arquitectòniques, la millora en l'enllumenat públic, la revisió de l'ús del carril bici poc utilitzat i de la circulació de cotxes i dels vehicles dels serveis públics.

Diuen que al **parc de Guineueta** hi ha uns murs de contenció formats per gabions. **Els gabions són accessibles** i amb el temps els filferros dels quals estan formats es deterioren, cosa que resulta un perill per a les persones. Demanen que s'adoptin mesures correctores.

Els veïns i veïnes denuncien la **manca de lavabos públics** a la via pública i especialment als parcs. Aquest fet afecta la salut pública i la higiene de l'espai públic. Una zona especialment afectada pels orins és la de l'ascensor de la plaça de Francesc Layret.

També posen de manifest que als carrers on el règim d'estacionament dels cotxes és alternatiu per quinzenes, **no hi ha contenidors d'escombraries**, la qual cosa és un inconvenient important per al veïnat.

Expliquen que en determinats carrers, amb voreres estretes, l'existència **d'escocells descoberts** dels arbres dificulten el pas de les persones i especialment d'aquelles que van amb cadires de rodes o porten cotxes de criatures. Demanen el cobriment adequat dels escocells de manera que es preservi la seguretat dels vianants i la permeabilitat al reg.

Els veïns **expressen el seu disgust per l'estat d'abandonament i desatenció en què es troben les tres escultures de Jaume Plensa**. Actualment es troben a l'altra banda de la plaça Francesc Layret, disperses entre la via Júlia i la plaça Àngel Pestaña. Estan mal ubicades, amb brutícia acumulada al seu interior i sense identificar. Demanen la seva dignificació i que s'estudiï la possibilitat de situar-les en l'emplaçament que figurava en el projecte de l'Escullera a la plaça Francesc Layret en un moment en què la ciutat sembla que ha recuperat al seva estimació per l'obra d'aquest prestigiós escultor barceloní.

En aquest apartat, finalment, demanen que s'estudiï la **cobertura de la ronda de Dalt** en el seu tram entre els carrers Almansa i Joaquim Valls.

3. Circulació i transport públic

Manifesten la seva **satisfacció, en general, pel servei de transport públic**, tant d'autobusos com del metro, amb **l'excepció següent**:

El CAP assignat al barri és el que està situat a la part baixa de l'avinguda Rio de Janeiro]. Com ja se sap, el barri té un fort pendent en sentit muntanya-mar. Per tant, el retorn del CAP al barri és en un pendent pronunciat, cosa que fa que el trajecte sigui especialment difícil per a les persones amb problemes de mobilitat. **És per això que els veïns i veïnes demanen un bus de barri o almenys, el que denominen bus sanitari**, que pugui coincidir en els moments d'afluència als actes mèdics del CAP. Cal tenir en compte que la línia 11 de bus té una freqüència de pas entre els 20 i els 25 minuts teòrics.

D'altra banda, descriuen **problemes de mobilitat i estacionament** dels autocars que porten l'alumnat a **l'escola Oriol Martorell**, que rep molts estudiants de fora del barri ja que és una escola especialitzada en estudis musicals. Demanen una reubicació del lloc destinat a l'estacionament d'aquest transport.

4. Seguretat ciutadana

Manifesten que mantenen una relació fluida amb els responsables de la Guàrdia Urbana, especialment, amb la intendent, a la qual han fet arribar la seva inquietud per possibles activitats irregulars al carrer Casals i Cuberó i tràfic de drogues a altres llocs del barri, com a la plaça del Verdum.

Els veïns no donen compte de problemes per contaminació acústica i quan aquesta s'ha produït per l'activitat de locals de concurrència pública, la Guàrdia Urbana ha actuat amb eficàcia.

5. Serveis socials, CAP, residències de gent gran

En aquest apartat, reiteren els problemes d'accés al CAP de l'avinguda Rio de Janeiro i reiteren que voldrien destinar el local situat al costat del de l'Associació de Veïns i Veïnes al que denominen *salut comunitària* i casal de joves.

Al barri, hi manca un casal per a gent gran i per a gent jove.

Els serveis socials municipals es troben al barri de la Prosperitat i com els serveis del CAP es troben en una situació de saturació amb un temps d'espera molt llarg per atendre les persones usuàries.

6. Educació

Informen que només hi ha una escola pública, denominada **Aiguamarina**, antiga Mio Cid.

Son crítics amb el fet que aquesta escola estigui **tancada a la vida social del barri** i que els seu patis no estiguin oberts. En concret manifesten que l'escola Pia del barri fa la funció social que no fa l'escola Aiguamarina.

L'**Institut Guineueta** pateix una situació de greu conflictivitat entre l'alumnat, la qual cosa dificulta la tasca docent.

Els veïns i veïnes valoren molt positivament la funció social i de servei que duu a terme la **Fundació Hospital de Dia Nou Barris**, del carrer Almansa, d'assistència a la salut mental i especialment a infants i adolescents, i que suporta els problemes derivats de l'Institut Guineueta.

Consideracions finals

La síndica vol destacar la bona disposició, així com l'actitud compromesa i responsable de l'Associació de Veïns i Veïnes de Verdum, per aconseguir la millora del barri i per tant de les condicions de vida dels seus residents, tasca que realitzen amb col·laboració crítica amb els responsables municipals del Districte.

Com a resultat de la conversa mantinguda amb els membres de l'Associació i del recorregut a peu fet pel barri, la síndica de greuges demana que per part dels responsables municipals es tinguin en compte les observacions i propostes formulades pels representants veïnals, però especialment les següents:

- Que es consideri la proposta de convertir en eix de vianants la connexió entre la via Júlia i la plaça de Francesc Layret, amb una atenció especial a la remodelació de l'espai enjardinat en pendent dissenyat amb un recorregut en ziga-zaga i la plaça del Verdum per al seu millor aprofitament com a espai de trobada.
- Que es consideri la necessitat de remodelació de la via Júlia en el sentit descrit per l'Associació de Veïns i Veïnes i, en qualsevol cas, la conveniència de millora del seu enllumenat públic i els espais reservats per a la mobilitat rodada.

- Que s'estudiï la conveniència i la possibilitat d'establir una línia d'autobús de barri o una mesura de mobilitat alternativa que, en qualsevol cas, connecti el barri i el CAP de l'avinguda de Rio de Janeiro.
- Que s'estudiï la conveniència, si escau, de corregir els possibles efectes no volguts que pugui ocasionar el deteriorament dels gabions del parc de la Guineueta.
- Que es consideri la necessitat de disposar d'equipaments d'atenció i esbarjo dirigits a les persones grans i al jovent.
- Es recorda a l'Ajuntament l'obligació legal de mantenir la bona conservació i la dignitat de l'espai públic i en especial de les peces escultòriques que allà hi siguin. En aquest sentit, la síndica de greuges comparteix la preocupació dels veïns i veïnes per l'estat de desatenció en què es troben les peces de l'escultor Jaume Plensa i recomana a l'Ajuntament que les recuperi, dignifiqui i identifiqui, i proposa com a nou emplaçament possible aquell al qual estaven destinades originàriament, a la plaça de Francesc Layret de manera que formin part de l'actuació allà realitzada.
- Finalment, la síndica de greuges recomana a l'Ajuntament, i als responsables del Districte en particular, la conveniència d'aclarir i acordar quina ha de ser la denominació del barri amb l'objectiu de mantenir una identificació unívoca i congruent amb els antecedents de què es disposi.

Aquest informe i les seves consideracions es traslladen als responsables municipals dels Districte de Nou Barris per tal que siguin tingudes en compte i es comuniquin a la síndica les decisions que s'adoptin. Igualment, es dona trasllat a l'Associació de Veïns i Veïnes de Verdum de les consideracions aquí contingudes.

Barcelona, 18 de juny de 2019